

Grau de Llengües i literatures modernes

Treball de Fi de Grau

Curs 2016-2017

Els diminutius polonesos:

els seus usos i estratègies per a la seva traducció al català

Sergi Gordon Novell

TUTOR: Agnieszka Mejnartowicz

Sumari

1. Introducció.....	4
2. Formació, ús i connotacions dels diminutius polonesos	5
2.1 Tipus i formació	5
2.2 Usos més freqüents.....	8
2.3 Connotacions.....	9
3. Els diminutius en diferents textos formals	10
3.1 <i>Anàlisi dels diminutius i les seves possibles traduccions en textos del segle XVI al segle XX.</i>	10
3.1.1 Plany “ <i>Tren VII</i> ” de Jan Kochanowski	10
3.1.2 Textos religiosos per a infants	14
3.1.3 Cançó de bressol	18
3.1.4 Poema <i>Pamięteczki</i> de Baczyński	19
3.1.5 Diminutius a <i>Pornografia</i> i <i>Ferdydurke</i> de Gombrowicz.....	21
4. Conclusions. Estratègies per traduir els diminutius del polonès al català.....	26
5. Bibliografia	28
6. Annexos.....	30

1. Introducció

Els diminutius es constitueixen a partir d'un procés de formació de paraules, el qual, ha donat pas en algunes llengües a un procés de molta més riquesa que en d'altres, en són un clar exemple d'això tant les llengües romàniques com les llengües de la família eslava.

Aquesta riquesa es pot clarament observar en la llengua polonesa tant en la riquesa de la formació, gràcies a la varietat de sufixos formants que ofereix la llengua polonesa, com en la seva quantitat d'ús. Aquest abundant ús que té el diminutiu en polonès ha desenvolupat diferents connotacions en els diminutius que només són diferenciables segons el context. Els diminutius més comuns tenen una connotació positiva, afectuosa, doncs d'hipocorístic, tot i que també poden portar una connotació pejorativa (Głowiński 1998: 96).

Aquesta riquesa es veu també en les diferents categories lèxiques, a partir de les quals es poden formar diminutius. Gràcies al fet que el polonès és una llengua sintètica te molts sufixos per a la creació de diminutius que poden ser afegits tant a substantius, per exemple *dom-ek* del mot *dom* "casa"; adjectius, per exemple *mal-utki* del mot *mały* "petit"; adverbis, per exemple *szyb-ciuśko* del mot *szybko* "ràpidament"; verbs, per exemple *plak-usiać* del verb *plakać* "plorar", tot i que aquestes formes verbals es troben molt rarament i la seva aparició està limitada a un ús generalment en relació amb els comportaments infantils"; i fins i tot interjeccions per exemple *jej-ku* del mot *jej* "renoi" (Liseling Nilsson 2012: 123).

Així, segons Bartmiński (1978: 47-48), el diminutiu és una categoria intel·lectual semàntica-gramatical que informa generalment sobre la petitesa de l'objecte donat; i els hipocorístics pertanyen a la categoria emocional, semàntica i, només parcialment, gramatical, consistint en la comunicació d'un estat emocional per part de la persona productora del missatge.

Tot i això, la frontera entre els diminutius i els hipocorístics és especialment difícil de percebre, ja que és habitual trobar dins dels diminutius un significat d'expressivitat que transmet informació sobre l'estat emocional de l'emissor (Milewska-Stawiany 2006: 129), així aquesta possible similitud de significat sumada al, en alguns casos, similar procés de formació d'aquests dos fenòmens dona lloc a una confusió i/o difusió de la frontera formal entre ells.

El seu ús es pot observar predominantment en el llenguatge oral i especialment el col·loquial, a causa del significat més arrelat que duen els diminutius, o sigui el de quelcom infantil. Tot i així no és difícil trobar exemples de diminutius en la llengua polonesa escrita anteriors al segle XVI, que durant els

segles, i més notòriament en els segles XIX i XX han anat apareixent cada cop de manera més abundant en els textos.

2. Formació, ús i connotacions dels diminutius polonesos

2.1 Tipus i formació

El primer que s'ha de tenir en compte són els “dos tipus de diminutius, *deminutiva* en polonès, que existeixen i que es poden distingir: els diminutius en sentit estricte de la paraula, anomenats *zdrobnienie* en polonès, i els hipocorístics, anomenats *spieszczenie* en polonès” (Reczek 1968: 373-374).

Així els diminutius segons el diccionari de la llengua polonesa *Polskie Wydawnictwo Naukowe* (PWN) són:

Paraules derivades que contenen el significat d'un objecte més petit que un altre, el qual es converteix en la base de la paraula, per exemple *domek*, diminutiu de *dom* “casa”, *okienko*, diminutiu d'*okno* “finestra”, o expressen una actitud positiva del parlant mostrant una denotació emocional per exemple *synek*, diminutiu de *syn* “fill”.

Els diminutius estan sempre formats a partir de la sufixació, els hipocorístics, en canvi, poden estar formats tant a partir de la sufixació com a partir de la mutilació, o sigui un mecanisme d'escurçament de les paraules però, sempre tenint en compte la seva separació morfològica (Bartmiński 1978).

Tal com hem vist en els exemples un dels processos de formació dels diminutius, el qual és un dels més emprats, passa afegint el sufix *-ek* a un substantiu masculí, *-ka* en un substantiu femení, *-ko* en un substantiu neutre o en alguns casos en cas vocatiu, *-ki* per formar alguns plurals, tot i que molts cops amb un sentit singular com el cas dels pluralia tantum, i fins i tot el sufix més enfàtic per formar vocatius masculins *-ku*.

A partir d'aquest sufix, podem fer-los encara més diminutius amb el sufix *-ecek* pel masculí, *-eczka* pel femení, *-eczko* pel neutre, *-eczki* pel plural i també *-eczku*. Així aquestes formes respondrien hipotèticament a la fórmula $-ek + -ek = -ecek$ (Reczek 1968: 383) i successivament, mostrant uns diminutius que es poden anomenar de segon grau. Aquesta gradació estaria ordenada de menys a més càrrega expressiva i emocional. Per tant en realitat el sufix *-ecek* no seria res més que una reduplicació del sufix *-ek* (*-ek²) que gràcies a la derivació sofreix la transformació fonològica de /k/ a /cz/.

Així en un primer nivell amb una càrrega neutra tindriem *dom* “casa”, en el segon nivell amb una càrrega diminutiva tindriem *domek* i en un tercer nivell amb una càrrega diminutiva-emocional tindriem *domeczek*. La forma més llarga per tant és la que porta més càrrega emocional (Bartmiński 1973: 142) tal com passa en altres llengües com en el català, visible per exemple en l’adjectiu petit el qual es transforma en un segon nivell en petitet mostrant càrrega diminutiva i en un tercer nivell en petitonet mostrant tant càrrega diminutiva com emocional.

Bartmiński ja advertia que:

aquesta acumulació de sufixos o graduació pot encara augmentar-se com, per exemple, en el substantiu *dom* amb el diminutiu *dom-ek*, el doble diminutiu *dom-eczek* i culminant en el derivat *dom-ul-eczek*, o encara amb un altre grau, l’adjectiu *mały*, amb el derivat *maleńki*, el segon grau de derivació *malusieńki* i encara amb un tercer grau *malusienieńki*, els quals en un sentit ampli son aprofitats pel llenguatge de la poesia folklòrica polonesa (2001: 228).

A més, derivades de les formes anteriorment parlades com *-eczek*, també poden resultar els sufixos *-aczek* com *chłop-aczek*, *-aszek* com *wuj-aszek*, com també *-iszek* a *brac-iszek*, *-uszek* a *garn-uszek*, i *-yszek* a *stół-yszek* (Bąk 1978: 193-194). Aquestes últimes, però mostrant una clara càrrega encara més emotiva que els sufixos anteriors.

Altres sufixos que també s’usen per a la formació de paraules, més específicament en la dels hipocorístics, són: *-uchna* com a *mam-uchna*, *-ciunia* com a *bab-ciunia* i *-ciuchna* de manera més habitual en els noms propis com *Hel-ciuchna* (Bąk 1978: 194).

Un altre de les formes de crear un diminutiu és mitjançant “el sufix arcaic *-ę* com a *dzieci-ę* o *ciel-ę* i el seu derivat *-ątko* com a *ciel-ątko* i *dzieci-ątko*. Aquest sufix, doncs, és usat sobretot, tal com ja s’aprecia en els exemples, per a la connotació de joventut” (Bąk 1978: 194).

En el cas de la formació de diminutius dels adjectius, en la major part d’ells resultant en hipocorístics, els sufixos més usats són *-uchny* com a *biel-uchny*, *-utki* com a *mal-utki*, *-uśki* com a *cal-uśki*, *-usieńki* com a *cieni-usieńki* i *-uteńki* com a *siwi-uteńki* (Bąk 1978: 210).

En els adverbis, els sufixos formants més utilitzats provenen dels formants dels adjectius però utilitzant la terminació adverbial *-o*. Trobem, doncs, els sufixos formants *-utko* com *cieni-utko*, *-uchno* com *ładni-uchno* i altres sufixos formants com l’esmentat en la introducció *-uśko* com a *szybcy-uśko* (Bąk 1978: 230).

En les interjeccions també apareixen diminutius usant sufixos formants derivats dels usats en altres categories gramaticals. Així, per exemple, amb la partícula *jej* podem formar, gràcies al sufix formant *-ku*, *jej-ku*, o també, a partir del formant *-ciu* podem trobar *jej-ciu* (Lockyer 2015: 201).

S'ha de tenir en compte, però, que hi ha mots en la llengua polonesa la terminació dels quals en el seu estat neutre coincideix amb la dels diminutius com és el cas de *członek* i per tant la seva gradació funciona a partir d'aquest mot, essent per exemple el primer grau de diminutiu *człon-ezczek*.

Per una altra banda, hi ha mots que, pel seu significat, són considerats hipocorístics sense importar el sufix formant emprat. En són un exemple els derivats, mitjançant els sufixos esmentats, dels substantius relacionats amb la família com *syn* i *matka*.

S'ha de recalcar, però, que en aquest petit resum no he enumerat tots els sufixos formants possibles per a la creació de diminutius o hipocorístics, ni totes les seves combinacions possibles, ja que en la llengua polonesa gràcies al procés de l'acumulació i al seu vessant sintètic podríem trobar un nombre molt elevat de possibles diminutius i, principalment, d'hipocorístics. Així, he intentat fer una introducció i mostrar alguns dels més emprats per a facilitar la seva anàlisi posterior en els textos escollits.

A continuació presento un resum orientatiu de la graduació mitjançant la sufixació

Forma neutra	Diminutiu		Hipocorístic			
Substantius <i>Dom</i>	<i>-ek</i> <i>domek</i>	<i>-eczek</i> <i>domeczek</i>	<i>-uś</i> <i>domuś</i>	<i>-uniek</i> <i>domuniek</i>	<i>-uleczek</i> <i>domuleczek</i>	
Substantius ¹ <i>Chłopak</i>	<i>-aczek</i> <i>chłopaczek</i>		<i>-aczyna</i> <i>chłopaczyna</i>			
Substantius familiars <i>Matka</i>			<i>-unia</i> <i>matunia</i>	<i>-eczka</i> <i>mateczka</i>	<i>-ulka</i> <i>matulka</i>	<i>-uleńka</i> <i>matuleńka</i>
Adjectius <i>Mały</i>	<i>-eńki</i> <i>maleńki</i>	<i>-utki</i> <i>malutki</i>	<i>-uteńki</i> <i>maluteńki</i>	<i>-usieńki</i> <i>malusieńki</i>	<i>-usienieńki</i> <i>malusienieńki</i>	
Adverbis <i>Szybko</i>	<i>-utko</i> <i>szybciotko</i>	<i>-uśko</i> <i>szybciuśko</i>	<i>-uteńko</i> <i>szybciużeńko</i>	<i>-usieńko</i> <i>szybciusieńko</i>		

Taula 1. Graduació orientativa per connotacions emocionals i els sufixos emprats

¹ Substantius que coincideixen amb la terminació diminutiva

2.2 Usos més freqüents

Com és de preveure, “el seu ús més freqüent està relacionat amb els infants i les persones emocionalment més properes” (Milewska-Stawiany 2006: 129), ja que s’ha usat durant segles per a fer entendre als infants el món que els envolta, mitjançant de manera molt més efectiva la disminució de les mides físiques per a la més fàcil comprensió dels més petits.

Aquest ús s’observa abundant, sobretot en contextos orals, ja que és la via principal de comunicació amb els infants. Això, és evident en el seu fructuós ús en el cas vocatiu, ja que aquest cas aconsegueix incrementar les seves connotacions expressives.

Durant molts segles, i fins a principis del segle XX, també era comú el seu ús exagerat en les classes altes, per exemple, la noblesa. Aquestes classes altes solien passar molt de temps aïllats per culpa de la distància entre ells i altres de la seva classe, que era amb els que es podien relacionar, i també degut a les estacions de l’any, ja que a l’hivern és molt més complicat viatjar. Així, dins d’aquest món intern i familiar l’ús dels diminutius podia arribar a ser excessiu i sortir dels contextos habituals.

En els textos escrits, abunden, per exemple, en els textos religiosos que estaven dedicats a portar l’evangeli als infants, i també als adults, en oracions, cants religiosos, nades, pastorals, etc.

“En el segle XIX gràcies a la popularització d’obres per als més petits, i amb això també la formació dels diminutius, la literatura infantil va desenvolupar-se molt a partir d’aquesta època i en les següents. Va jugar un rol especial en aquestes creacions Janina Porazińska, autora de moltes obres infantils, alhora molt influenciada per la literatura folklòrica, com les cançons de bressol, i en les quals apareixen una gran quantitat de diminutius relacionats amb la temàtica rural” (Jeziorkowska-Polakowska 2010: 53).

Durant els últims anys, gràcies a l’apogeu d’internet es poden trobar grans quantitats d’exemples de textos escrits amb un component d’oralitat que dona lloc a què apareguin abundantment els diminutius. Més concretament en les xarxes socials podem trobar aquest recurs d’oralitat i encara més augmentat en els microtextos, n’és un clar exemple Twitter, gràcies als quals es poden fer anàlisis de l’ús dels diminutius a gran escala, n’és un exemple el treball de Lockyer (2015) on analitza les interjeccions diminutives *(o)jejku* i *(o)jejiu* en diferents textos a Twitter.

2.3 Connotacions

El sentit del nucli semàntic dels diminutius sol ser infantil, ja que habitualment sentim una afecció pels infants (Jurafsky 1996: 536-538). En sentit estricte, doncs, el diminutiu expressa una mida més petita que l'entesa com a normal. O bé en alguns casos per a indicar que són éssers joves (Bał 1978: 194).

Aquesta disminució, però, també fa reflectir en molts casos una disminució d'importància, ja que al reduir-li la mida, l'emissor del diminutiu pot evocar una sensació de menys gravetat d'un problema. D'una altra manera, pot significar un intent de rebre una compassió per part del receptor utilitzant a vegades inclòs la pena, n'és un exemple quan algú mendica i et demana *złotówka* o bé *złotóweczka* amb la intenció de captar una moneda.

L'ús d'aquests en adults ens evoca un acollidor món petit on tot és més agradable. Això, pot portar a la transmissió d'un significat més afectuós, ja que normalment és usat entre les persones més properes emocionalment. També pot portar un significat nostàlgic, ja que ens pot recordar els temps d'infantesa als quals ja no es pot tornar.

Utilitzem, també, els diminutius per sentir una subjectiva proximitat que contribueix a l'efecte diminutiu (Inchaurrealde 1997: 139) doncs ens sentim més pròxims a la situació que ens ha dut a usar el diminutiu.

Per una altra banda, també es poden usar de manera pejorativa com, irònicament expressant una falsa afectuositat, per a ridiculitzar o infantilitzar algú usant-los repetidament en un adult sense cap intenció afectuosa. La seva repetició també pot portar-nos a una sensació pedant, al fer una repetició de diminutius massa llarga dirigida a adults on, potser, l'emissor pretenia fer un discurs rondinaire però podent arribar a un cert grau de patetisme.

En tot cas, els diminutius, i els hipocorístics, són usats en contextos informals, esdevenint més informals com més expressius són, normalment relacionats amb l'acumulació de sufixos emprats per a la derivació del mot.

3. Els diminutius en diferents textos formals

En aquest apartat faig l'anàlisi de diferents textos escrits amb la intenció de mostrar diferents èpoques i tipus de text on s'usen els diminutius. Tal com he avançat anteriorment, els textos on es troben diminutius més freqüentment solen ser dirigits a nens o parlen sobre ells, religiosos i d'altres.

Així, per una banda he analitzat diferents textos que es dirigeixen als infants com ara: el "Plany VII" de Kochanowski on parla sobre la seva filla infant; una cançó de bressol com a exemple del llenguatge informal per a nens recollit d'una llarga tradició oral tenint en compte que "a Polònia, les cançons de bressol, assoleixen el reconeixement de gènere literari durant el segle XIX provinents d'una tradició romàntica popular i religiosa" (Gibasiewicz 2013); textos religiosos per a l'ensenyança i també dues pregàries dirigides a infants.

Per una altra banda, he analitzat textos que no havien estat escrits per a un públic infantil, mostrant així més clarament altres tipus de connotacions més abstractes que poden sorgir dels diminutius com ara: un poema de Baczyński ambientat en la Segona Guerra Mundial; fragments de l'obra de Gombrowicz on es veu el seu ús repetitiu dels diminutius per a mostrar una ridiculització del receptor i, alhora, ironitzant sobre l'ús excessiu que se'n feia a principis del segle XX en determinades esferes socials.

3.1 Anàlisi dels diminutius i les seves possibles traduccions en textos del segle XVI al segle XX

3.1.1 Plany "Tren VII" de Jan Kochanowski

Tren VII 'Plany número VII' de Kochanowski ² és un dels 19 poemes que Kochanowski escriu sobre la pèrdua de la seva filla petita, Urszula. En els primers versos d'aquesta setena poesia ja dona a entendre com d'estimada n'era la seva filla que només veient les coses d'ella ja s'entristeix. En aquest poema està implícit que usa un llenguatge infantil, ja que el que vol és comunicar-se com quan un adult es comunica amb un infant.

² Kochanowski J. (1580) *Treny VII*, Veure poema complert en polonès a l'annex (1)

Plany VII

*Pobres cosetes, tristos vestidets
De la meva estimada filleta!
Per a que atreien la meva trista mirada,
Augmenteu la meva pena?
Ja no vestireu el seu petit cosset
No hi ha, no hi ha cap esperança!
La va agafar el son ferri, dur, etern
L'estampat vestidet,
Les cintetes, els cinturonets daurats
Inútils ja, regals de la marona.
No és aquest l'alcova, estimada nena meva
A la que t'havia de portar la pobra mare!
No és aquest dot el que et va prometre donar
Només una camisoleta i un pobre drapet et va donar;
Un trosset de terra al capet el pare va posar.
Malauradament el dot i ella
queden tancats a la mateixa caixeta.*

Traducció de Sergi Gordon

Tren VII/ Plany VII

*Pobres vestidets i malaurada robeta,
de la meva filleta,
Per què la meva mirada dolguda atraieu?
El desconsol m'agreugeu.
Ella no vestirà el seu cosset amb vosaltres,
no, no hi ha esperances.
El son etern, petri i ert me l'ha robada.
La roba estampada
ja no cal, ni les cintes, ni la polsera daurada,
els regals de la mare.
Estimada filla, no és pas aquesta alcova
que la teva mare, pobra,
per a tu volia, ni és aquest l'aixovar
que ella et prometia.
Una camisola i un llençol t'ha donat, i
el pare, un polsim de terra
al caparró t'ha deixat. Oh, profunda pena,
en una caixeta resten
dot i nena.*

Traducció de Maria Fasanar

Per a poder analitzar-lo i comparar-lo utilitzo, doncs, dues traduccions diferents³ gràcies a les quals es poden apreciar diferents mètodes per a traduir els diminutius polonesos a la llengua catalana.

*Już ona członeczków swych wami nie odzieje,
Nie masz, nie masz nadzieje.*

*Ja no vestireu el seu petit cosset,
No hi ha, no hi ha cap esperança!*

*Ella no vestirà el seu cosset
amb vosaltres,
no, no hi ha esperances.*

En aquests versos ja podem observar el primer diminutiu *członeczki*, diminutiu plural de *członek* “extremitat”. Aquest diminutiu, tot i que usa el sufix abans anomenat de segon grau o diminutiu-emocional, el podríem classificar com a paraula amb càrrega diminutiva, per tant de primer grau o simplement diminutiu, ja que està derivada d'una paraula que en el grau neutre coincideix amb la forma diminutiva.

³ Traduccions realitzades a les classes de l'assignatura de “Tècniques de traducció polonesa” a la Universitat de Barcelona i amb l'ajuda de la professora Zaboklicka

En estar parlant de les extremitats, o en aquest cas millor anomenar-lo cos, de la seva filla que en aquell moment encara era un infant, podem deduir que aquest diminutiu en primer terme s'està referint a quelcom petit i per tant conté en si mateix la connotació diminutiva, o sigui parlar sobre quelcom més petit que una altra cosa.

No podem obviar que en estar parlant sobre el cos de la seva filla acabada de morir el diminutiu no pot deixar de tindre una gran càrrega emotiva. En aquest cas, ja que es tracta de quelcom petit, per a poder transmetre el concepte al català sense que perdi la seva connotació he escollit deixar-lo com a un diminutiu en català i per tant utilitzar la paraula *cosset*.

<i>Ujął ją sen żelazny, twardy, nieprzespany.</i>	<i>La va agafar el son ferri, dur, etern</i>	<i>El son etern, petri i ert me l'ha</i>
<i>Już <u>letniczek</u> pisany</i>	<i>L'estampat vestidet,</i>	<i>robada.</i>
<i>I <u>uploteczki</u> wniwecz, i paski złocone -</i>	<i>Les cintetes, els cinturonets daurats</i>	<i>La roba estampada</i>
<i>Matczyne dary płone.</i>	<i>Inútils ja, regals de la marona.</i>	<i>ja no cal, ni les cintes, ni la polsera daurada,</i>
		<i>els regals de la mare.</i>

En aquests quatre versos podem identificar els diminutius *letniczek* i *uploteczki*. En el que ambdós mots, tal com l'anterior, es refereixen a coses petites, i tant *letniczek*, diminutiu de *letnik* “vestit estiuenc”, com *uploteczki*, diminutiu plural d'*uplotek* “cinta”, on igual que en el cas anterior estaríem parlant de mots amb principalment una càrrega diminutiva. Aquesta càrrega torna a ser fàcilment visible, ja que està parlant de roba i complements d'infants i per tant la seva mida és petita.

En aquest cas la traducció al català amb aquesta repetició de diminutius, que no deixen de tenir aquest caire de llàstima i dol en polonès, possiblement en català “vestidet i cintetes” provocarien un sentiment massa infantil, restant importància a l'element tràgic. Així en aquest cas seria més oportú no traduir-los com a diminutius i deixar-los com a ‘vestit o roba i cinta’ mantenint en el poema el caire tràgic.

<i>Nie do takiej łóżnice, <u>moja dziewczko droga</u>,</i>	<i>No és aquest l'alcova, estimada</i>	<i>Estimada filla, no és pas aquesta</i>
<i>Miała cię mać uboga</i>	<i>nena meva</i>	<i>alcova</i>
<i>Doprowadzić, nie takąć dać obiecowala</i>	<i>A la que t'havia de portar la pobra</i>	<i>que la teva mare, pobra,</i>
<i>Wyprawę, jakąć dała.</i>	<i>mare!</i>	<i>per a tu volia, ni és aquest</i>
	<i>No és aquest dot el que et va</i>	<i>l'aixovar</i>
	<i>prometre donar.</i>	<i>que ella et prometia.</i>

En aquests versos podem trobar el derivat arcaic *dziewko*, vocatiu diminutiu del femení *dziewczyna* “nena” o de *córka* “filla”, en aquest cas és important veure l'ús del sufix *-ko* pel fet que l'acompanya

l'adjectiu *droga* que fa necessari aquest ús del vocatiu expressant encara més la càrrega emocional que l'autor vol transmetre al lector augmentant-lo gràcies al possessiu que també l'acompanya *moja dziewczko droga*. Així al parlar directament cap a ella predomina l'afecció, tractant-se doncs d'un hipocorístic.

La traducció d'aquest mot com a un diminutiu quedaria, com a mínim, ridícula en català “neneta” tot i que l'ús de “filleta” podria aconseguir evocar el mateix sentit, per això en aquest cas és preferible, o bé, mantenir el mot en el seu estat neutre i afegir-hi el possessiu, com en l'original, que provoqui aquesta afectuositat, sentiment i ho fes més proper, com pot ser ‘estimada nena meva’ o bé deixar-lo encara més simple com ‘estimada filla’ perdent d'aquesta manera el component afectuós però, no arriscant-se a suggerir quelcom graciós.

<i>Gieźleczek</i> tylko dała a lichą <i>tkaneczkę</i> .	<i>Només una camisoleta i un</i>	<i>Una camisola i un llençol t'ha donat, i</i>
<i>Ociec</i> ziemię <i>bryłeczkę</i>	<i>pobre drapet et va donar;</i>	<i>el pare, un polsim de terra</i>
<i>W główki</i> włożył. <i>Niestetyż, i posag i ona</i>	<i>Un trosset de terra al capet el</i>	<i>al caparró t'ha deixat. Oh, profunda</i>
<i>W jednej skrzynce</i> zamknięta.	<i>pare va posar.</i>	<i>pena,</i>
	<i>Malauradament el dot i ella</i>	<i>en una caixeta resten</i>
	<i>queden tancats a la mateixa</i>	<i>dot i nena.</i>
	<i>caixeta.</i>	

En aquests últims versos torna a aparèixer una acumulació de mots derivats com *Gieźleczek*, derivat de *gieźło* “camisola”; *tkaneczka*, derivat de *tkanka* ‘drap’; *bryłeczka*, derivat de *bryłka* ‘massa’; *główka*, derivat de *głowa* ‘cap’; i *skrzynka*, derivat de *skrzynia* ‘caixa’. Doncs, es pot apreciar com en aquests derivats hi ha una gran càrrega emocional que degut a la seva repetició tan propera ens evoca una llàstima o dol pel qual l'autor està passant.

Tal com en versos anteriors, donada la intenció de l'autor de transmetre aquesta llàstima si en la traducció es traslladen tots els mots com a diminutius ‘camisoleta, drapet, trosset, capet i caixeta’ no aconseguirà traslladar el dol i el sentit de llàstima que l'autor vol transmetre, sinó que potser tot al contrari donaria un sentit de poca importància o ridiculitzant. Així sembla més adient emprar diminutius només en el cas del cap ‘capet’, ja que a més de tractar-se d'un diminutiu físicament més petit també pot mostrar aquest grau de llàstima, i en el cas del tros ‘polsim’, ja que aquesta disminució de mida ens evoca més emocions que si fos simplement un tros, que podria arribar a tindre un sentit pejoratiu esdevenint així contraproductiu.

3.1.2 Textos religiosos per a infants

Els diminutius s'han usat en l'ensenyança dels textos religiosos des de la infància perquè els nens aprenguin amb Jesús a estimar a tothom. Així apareixen tant en els textos d'algunes oracions com en cants religiosos pensats per a nens. Utilitzen, doncs, la funció emotiva dels diminutius per a relacionar-la amb la funció intel·lectual dels infants. Aquesta funció emotiva és aconseguida com en molts altres casos gràcies a l'apropament als infants usant diminutius, ja que gràcies a l'ús d'aquests és possible fer que els infants entenguin millor i es sentin més representats en el text perquè tot és de la mateixa mida que ells: petita (Milewska-Stawiany 2006).

Per a poder observar això he decidit analitzar uns fragments d'una guia religiosa per a nens de quatre anys *Bóg kocha dzieci* de Teresa Czarneczka (2011).

Czytanie opowiadania: Tato

Tato

Dzisiaj do przedszkola po Zosię i Krzysia przyszedł wujek Adam. Krzyś się ucieszył, bo wujek często opowiadał im zabawne historyjki.

(Czarneczka 2011: 81)

Papa

Avui ha anat el tiet Adam a buscar a la Zofia i al Krzystof a l'escola. En Krzystof se n'ha alegrat, ja que el tiet molts cops els hi explica historietes divertides.

En aquest encapçalament podem veure ja com apareixen diversos hipocorístics i diminutius. Tant des del títol *Tato*, hipocorístic d'*Ojciec* que ja ens avança aquest ús que es farà dels hipocorístics, com els noms usats dels dos infants *Zosia*, forma hipocorística del nom polonès *Zofia* i *Krzyś*, forma també hipocorística del nom polonès masculí *Krzysztof* que usen en el text per a representar aquesta quotidianitat i començar a apropar la història als infants usant formes hipocorístiques, en aquest cas inclòs usant diferents formes d'un mateix nom causant, d'aquesta manera, més fortament l'efecte desitjat.

Gràcies a aquestes formes els infants que escolten el text es poden sentir representats endinsant-se així més a la història i creant un vincle emocional amb els protagonistes. En aquest fragment també apareix *historyjki* diminutiu del substantiu *historia* referint-se a històries curtes. L'ús d'aquest diminutiu també està imitant en aquest cas la manera de parlar infantil dels infants. A més, a l'estar acompanyat de l'adjectiu *zabawne* "divertides" reduplica la connotació de diversió i jocositat que poden dur els diminutius gràcies a la combinació de l'adjectiu amb el diminutiu.

A l'hora de fer possibles traduccions els hipocorístics haurien de ser substituïts per les formes afectives que s'usen en el català, essent el més freqüent l'ús d'adjectius que complementin aquesta idea d'afecció, així podríem parlar de “la petita Sofia” i “el petit Cristòfol” tot i que en les següents repeticions en el text seria més adient canviar l'adjectiu o simplement eliminar-lo.

En el cas del títol *Tato* és fàcilment traduïble com a “Papa” que segueix tenint una denotació informal sense arribar a tenir una gran càrrega emotiva. En el cas del diminutiu *historyjki* es podria traduir literalment per “historietes” junt amb l'adjectiu emprat en l'original “historietes divertides”, ja que en català l'ús d'aquest diminutiu també reforça la connotació de l'adjectiu i evoca la idea que són històries curtes.

Czytanie opowiadania: Jezus i dzieci

Jezus i dzieci

Zosia zobaczyła w książce obrazek, na którym gromadka dzieci opowiada coś z przejęciem Panu Jezusowi, a mała dziewczynka z czerwonymi kokardkami we włosach przytula się do Niego.
(Czarneczka 2011: 131)

Jesús i els nens

Zofia va veure en el llibre una imatge on un grupet de nens explicava amb emoció quelcom a Jesús i una nena petiteta amb uns llacets vermells al cabell estava abraçant-lo.

En aquest altre fragment de la mateixa obra trobem també formes hipocorístiques que, com en el fragment anterior, evoquen aquest apropament i la intenció de familiaritat dels infants amb el text. N'és un exemple de nou el personatge de *Zosia*, forma hipocorística del nom polonès *Zofia*, que torna a donar la connotació de familiaritat i més encara pensant en què és un personatge que es va repetint durant tot el manual fent així que els infants puguin sentir-s'hi representats, aconseguint així encara més l'efecte de familiaritat i apropament.

Tot i aquesta repetició del mateix hipocorístic, en el text predominen els diminutius, apareixen *gromadka* forma diminutiva de *gromada*, *dziewczynka* diminutiu de *dziewczyna* i *kokardka* forma diminutiva de *kokarda*.

En aquest cas el diminutiu *gromadka* “petita multitud” és molt evident la intenció de voler mostrar quelcom petit, ja que està parlant de nens *gromadka dzieci* “una multitud de nens” evocant així aquesta familiaritat que vol denotar l'obra, o directament parlant d'una petita quantitat dins del grup, mostrant així una altra de les connotacions del diminutiu, la d'una quantitat petita.

Així, passa el mateix amb el mot *dziewczynka* que es refereix a una nena petita o sigui més jove reforçant aquesta idea de joventut encara més per l'adjectiu que l'acompanya, *mała* “petita”, gràcies al qual reforça no només la idea de la mida sinó també la de l'afecció. Com en l'anterior, en el diminutiu *kokardka* “llacet” a més d'evocar aquesta sensació de ser petit, reforçada per la idea que són complements destinats precisament a aquests nens petits, no pot deixar de transmetre un sentiment d'afecte.

Aquesta repetició de diminutius en el text no fa més que reforçar la idea d'apropar-se als nens mitjançant un llenguatge en concordança amb la seva mida. Per això, en el moment de traduir aquests al català la simple repetició de diminutius no evocaria la mateixa sensació sinó que l'estratègia més natural és complimentar aquests mots amb adjectius que evoquin les mateixes sensacions que en polonès.

Així, en el cas de *gromadka dzieci* una traducció mitjançant un diminutiu només evocaria una sensació jocosa i divertida, així “una multitud de nens” és més adient traduir-lo simplement com a “un grupet de nens” evocant així la sensació de poca quantitat i l'afecció que transmet el diminutiu.

En canvi, *mała dziewczynka* es tradueix fàcilment per “una nena petita” mantenint les mateixes connotacions tant de mida com d'afecció en el català. En el cas de *kokardki*, però, si és més adient traduir-lo com a un diminutiu com “uns llacets” marcant així la seva mida, o inclòs com a “uns petits llacets” remarcant encara més la idea de la mida i també alhora la del sentiment afectiu cap a l'objecte.

Seguint la mateixa temàtica podem veure com també apareixen freqüentment els diminutius en les oracions pensades pels infants com en les dues següents dins del context de beneir la bona nit:

Modlitwa malucha 1

Do Ciebie, Boże, rączki podnoszę, o zdrowie dla moich najbliższych proszę i proszę także, niech mnie od złego na każdym kroku aniolki strzegą. Amen.

Oració pels petits 1

Per Tu, Déu, aixeco les meves mans, prego per la salut dels meus estimats i, perquè a cada pas els angelets em cuidin del mal. Amen.

En aquesta oració destinada als infants apareixen dues formes diminutives, *rączki* forma diminutiva plural de *ręka* i *aniolki* forma diminutiva plural d'*anioł*. Donat que aquestes oracions estan destinades a ser recitades i enteses per nens, aquests dos diminutius tenen una connotació que, a més de passar

per la d'una mida petita perquè el primer parla de les seves pròpies mans i per tant son petites, també predomina la funció afectiva en aquestes formes tenint sobretot més càrrega en el segon terme.

A l'hora de la seva traducció en el primer cas *rączki* no és adient transmetre-ho com a un altre diminutiu “les manetes”, ja que en aquest context l'oració perdria la seva part seriosa i semblaria més aviat divertit. Per tant considero que l'ús del mot en un context neutre “les mans” contindria el missatge sense perdre la seriositat, o encara millor “les meves mans” per a poder transmetre el sentit afectuós. En el següent diminutiu en canvi la fórmula més adient és la de mantenir un diminutiu en la seva traducció, ja que la forma “els angelets” està prou arrelada en l'imaginari català i és la fórmula emprada a les pregàries infantils catalanes, mantenint les seves connotacions tant de mida com d'afecció.

Modlitwa malucha 2

Dobranoc, aniolki na noc. Matka Boska przy łóżku, a Pan Jezus w serduszk. Amen.

Oració pels petits 2

Bona nit, angelets a la nit. La Mare de Déu a prop del llit i Jesús al meu cor. Amen.

En aquesta segona pregària amb el mateix context trobem de nou el diminutiu *aniolki* i també una forma hipocorística *serduszk* del mot *serce*. En el primer mot les connotacions són les mateixes que en la primera oració afegint-li'n també l'al·literació que es forma durant l'oració gràcies a la repetició de mots amb terminació *-k*. En el segon mot un clar hipocorístic ens denota que el més important és la funció afectiva, ja que a més es tracta del cor, l'òrgan popularment representant dels sentiments. Així, treu importància a la connotació de mida tot i que lògicament és inherent en el context, ja que es tracta d'un infant.

En la traducció el primer terme, igual que anteriorment, seria traduït com a “els angelets” però per al segon terme no és natural al català usar un diminutiu sinó que és millor utilitzar un adjectiu per reforçar la idea de la mida petita “el petit cor” i en aquest cas, ja que s'ha emprat una forma molt expressiva en el polonès reforçar la traducció amb un possessiu “el meu petit cor” apropant-se així a la gran afecció que denota el terme polonès, tot i que aquesta traducció literal mostra la connotació emocional transmesa en el polonès, la fórmula que trobo més natural seria simplement amb el possessiu “el meu cor” que a més s'adequa més per llargada.

3.1.3 Cançó de bressol

En el mateix context de textos dirigits a infants, trobem que “les cançons de bressol, considerant-se unes de les obres més antigues per a infants, mostren especialment la funció afectiva dels diminutius” (Cieślowski 1971: 15).

Aquest corrent literari, doncs, es pot veure en la cançó *Aniołów*⁴ de Teofil Nowosielski (1846: 73):

*Święte dzieci
Z wyższych stron [...]*

*Sant infant
Des dels alts indrets [...]*

En aquest primer fragment apareix el diminutiu *dzieci* que prové del mot polonès *dziecko*, ens mostra una forma arcaica de formació dels diminutius amb la terminació *-ę* que segons Dobrzyński (1974: 85) denota “un gran ventall de connotacions de la personalitat de les persones com per exemple de la primera infantesa”. Així ens mostra que encara no és un adult però, tampoc un nadó acabat de néixer, remetent doncs, a una connotació purament d’edat i mida. Per aquestes raons sembla adient que en la traducció s’usi el mot “infant”, ja que aporta el significat de l’etapa entre un nadó i ja un nen més crescut.

*[...]My zdoim cię
Wiankiem róż.
O szczęśliwa
Chatka ta,
Gdzie wdzięczności
Błysła łza... [...]*

*[...] Et guarnim
Amb una petita corona de roses.
Per la felicitat
D’aquesta petita cabanya,
On les llàgrimes
Brillaven de gratitud... [...]*

En aquest segon fragment trobem els diminutius *Wianek* forma del mot *wieniec* “corona o garlanda” i *Chatka* forma del mot *chata* “cabanya”. En el primer dels diminutius la funció que predomina és la d’una mida petita, ja que es tracta d’un complement per al Jesús infant, i per tant ha de tenir una mida en concordança, sense renunciar, però, a un matís afectuós. En el segon diminutiu la funció que predomina és l’afectuosa, ja que no es veu una intenció de mostrar una mida petita.

⁴ Obra complerta en polonès a l’annex núm. 2

Així en la traducció del primer mot s'ha d'emprar un adjectiu que evoqui aquesta sensació de mida, ja que usar un diminutiu en aquest cas “coroneta de roses” evocaria no només una mida petita, sinó també que es treu importància al terme o existeix algun tipus de jocositat, per tant la fórmula “una petita corona de roses” sembla la millor. De manera semblant es podria traduir el segon terme com a “petita cabanya”, ja que el terme “cabaneta” denotaria una disminució de la importància. Tot i aquestes recomanacions, en una versió més lliure i intentant simular l'espai reduït, ambdós termes es podrien traduir amb mots neutres com “corona” i “cabanya”.

3.1.4 Poema *Pamięteczki* de Baczyński 5

Krzysztof Kamil Baczyński (1921-1944), soldat de l'*Armia Krajowa*⁶ (Exèrcit Nacional) i poeta, va ser un dels principals protagonistes del grup d'escriptors *Pokolenie Kolumbów*⁷ (La Generació dels Coloms) i ja amb la seva curta edat va deixar uns reculls de poesies que reforçaven la lluita contra l'opressió que sofria en aquells anys Polònia, així les seves poesies cridaven en armes als polonesos i tenien un caire reivindicatiu i revolucionari.

Entre aquests reculls trobem *Pamięteczki*, una elegia que fa ús del tòpic literari *ubi sunt* per a parlar dels bons temps passats amb una clara reflexió d'una lluita necessària per a poder tornar-hi.

Pamięteczki

Pamięteczki zasuszone - nieba róż.

Na pudelku tyrol i jabłoń.

Records

Records pansits i el cel de roses.

A la caixeta un tirol i un pomer

Podem observar que ja en el mateix títol i en els dos primers versos apareixen diminutius. El títol *pamięteczki* és un diminutiu plural del mot polonès *pamiętka* “record” que apareix també en el primer vers, també en el segon vers apareix el diminutiu *pudelko* del mot polonès *pudło* “caixa”. En el cas del primer mot l'ús del diminutiu pretén apropar al lector per causar-li una impressió, gràcies a l'adjectiu que l'acompanya *zasuszony* “assecat” observem que vol transmetre una idea de nostàlgia. El segon terme, *pudelko* transmet la idea d'una mida petita creant així una contraposició entre la mida del contenidor i la dels continents.

⁵ Obra complerta en polonès a l'annex núm. 3

⁶ Principal moviment de resistència polonès durant la Segona Guerra Mundial

⁷ Grup d'escriptors nascuts a principis dels anys 20 compromesos amb el moment polític i bèl·lic de l'ocupació de Polònia durant la Segona Guerra Mundial

Per a traduir el primer terme usar un diminutiu “recordets” ens donaria una informació errònia, evocant-nos una imatge de poca importància o jocosa no arribant així a transmetre la connotació desitjada. En tant que en el català l’ús del diminutiu no sol tenir un caire revolucionari ni combatiu, com en l’exemple polonès, sembla més adient usar el mot en forma neutra traduint-lo així per la fórmula “records pansits o assecats” fent, com en l’original, una al·legació al món de la natura per a explicar els seus sentiments. En el cas del segon diminutiu, en canvi, sí que sembla adient fer ús d’un diminutiu en català “una caixeta”, ja que comporta les mateixes connotacions d’unes dimensions petites contraposant-se als següents dos termes de dimensions aparentment majors.

[...] *Jak obrazki zielenią odczuć?*

Niewypukłe obrazki, gładkie.

[Nie ma ciebie, nie będzie, po co

szukać gwiazdek w czarnej sali? [...]]

[...] *Com se senten les imatges de la verdor?*

Imatges insospitades, llises.

[No hi ets, ni hi seràs, per a què

Cercar estrelles en una sala negra? [...]]

En aquests versos apareix *gwiazdki* diminutiu plural de *gwiazda* “estrella”. En aquest terme s’observa aquesta relació nostàlgica, que a partir del vers anterior evoca de manera clara el tòpic literari *ubi sunt*, essent la connotació principal d’aquest diminutiu sentimental i per tant amb una mida irrellevant.

En la traducció d’aquest terme, doncs, considero inapropiat usar un diminutiu “estrelletes” que trauria tot el significat passional i nostàlgic que l’autor vol evocar i més aviat faria un efecte de treure importància al terme. Així, és més idoni traduir-lo amb una forma neutra com ara “estrelles” perquè mantingui la seva importància i amb l’adjectiu que ja du es matisi aquesta connotació emotiva.

*Dziesięcinnieje mi ziemia znów
zamykana w tajemnice pudełek.*

*La terra de la meva infantesa
Tancada de nou a la meva caixa secreta.*

En aquesta ocasió torna a aparèixer el mateix terme que en els primers versos *pudełek* diminutiu del mot *pułko*. Però, la seva connotació en aquest cas és més emotiva que en els anteriors versos que no pas de mida. L’adjectiu que porta *tajemnice* “secreta” reforça encara més la idea d’apropar el lector al seu món i que pugui fins i tot fer-lo seu.

Així la seva traducció no podria passar per un diminutiu “a la caixeta secreta”, ja que ens reportaria un aspecte més aviat de mida petita o de poca importància. Per tant, la seva traducció hauria de comportar

un terme més aviat neutre “a la caixa secreta” o amb un possessiu “a la meva caixa secreta” remarcant així l’apropament del lector al seu món interior buscat per l’autor.

[...] *Srebrny klucz. Nakręcane ptaszki -
- pomniejszone pozytywki zdarzeń.
A to wszystko maleńkie obrazki
powieszzone na potężnym konarze.*

[...] *Una claueta d’argent. Els ocellets caragolats
Són caixetes de música empetitides.
I tot això són petites imatges
Penjades en una poderosa branca.*

En aquest últim fragment del poema es poden observar diverses formes diminutives que en un espai tan reduït donen noves connotacions. Així apareix *kluczyk* forma diminutiva de *klucz* “clau”, *ptaszki* forma diminutiva plural de *ptak* “ocell” i *maleńkie* forma diminutiva plural de l’adjectiu *mało* “petit”. Aquesta repetició *in crescendo* de diminutius al final crea una impressió que augmenta les emocions que l’autor vol transmetre, reforçades encara més pels adjectius que acompanyen els mots i arribant al clímax tant amb *pomniejszone pozytywki*, ja que l’adjectiu ja indica una mida més petita, com amb l’adjectiu diminutiu *maleńkie*.

Per tant considero que, en la mesura del possible, mantenir-los com a diminutius mantenint les al·literacions que es formen amb la repetició d’aquests és el més adequat. En el primer cas per a *srebrny klucz* usar la fórmula “una claueta d’argent”, en el segon *nakręcane ptaszki* la combinació “els ocellets caragolats”, en el tercer en canvi *pomniejszone pozytywki* faig un ús d’un diminutiu tot i que en el polonès és una forma neutra continuant així aquest ús dels diminutius en augment acompanyat de l’adjectiu que ajuda a crear la imatge de l’autor “les caixetes de música empetitides” i a més col·labora en la creació de l’al·literació, en l’últim, l’estratègia a emprar, igual que en l’anterior, passa per l’ús de les formes neutres traduït, doncs, *maleńkie obrazki* per “petites imatges”, ja que el mateix adjectiu ja evoca les connotacions necessàries i segueix contribuint de manera clara a l’al·literació.

3.1.5 Diminutius a *Pornografia* i *Ferdydurke* de Gombrowicz

Witold Gombrowicz és un dels prosistes més importants del segle XX i probablement l’escriptor polonès més conegut i traduït del segle XX. Com explica Zaboklicka en el seu article “*El llenguatge ‘visible’ de Gombrowicz[...]*” (2006) en les seves obres destaca un ús del llenguatge manipulatiu, que predomina per la seva artificialitat i visualitat, en molts casos a partir de la forma de les paraules i no del seu significat.

Adverteix també que en aquesta visualitat podem trobar una de les estratègies més usades per Gombrowicz: la repetició. Aquesta repetició, però, gràcies a la rica derivació polonesa dona molt de joc per, repetint un mateix terme, crea una frase amb sentit. Aquest procediment s'ajunta amb l'ús dels diminutius, a alguns dels quals Gombrowicz dona nous significats.

Amb aquesta repetició de diminutius aclareix que Gombrowicz pretén imitar el llenguatge que usava la noblesa, a la que ell pertanyia, i que en feia un abús dels diminutius. En la seva obra, però, com a element d'infantilització per a adults immadurs.

Analitzo, doncs, diferents diàlegs emprats en l'adaptació al cinema de l'obra *Pornografia* (1960) de Gombrowicz on apareixen diminutius:

(Przyjazd do dworu)[...]

Hipolit: [...] Można walizeczkę?

(Arribada a la mansió)

Hipolit: Puc portar-li la maleta?

En aquest primer fragment apareix el diminutiu *walizeczka* que prové del mot *walizka* “maleta”, per tant es tractaria d'un diminutiu en primer grau segons el sufix. La intenció de l'emissor a l'usar aquest diminutiu, però, no és el de connotar la seva petita mida, sinó que es tracta d'un diminutiu amb un sentit d'amabilitat i cortesia.

En la traducció d'aquest terme he considerat que l'ús del mot en un grau neutre és el més idoni, ja que tot i que en el català també s'usa el diminutiu de cortesia en certs contextos el terme “maleteta” em semblava més aviat ridícul o si més no clarament referent a la seva mida.

Fryderyk: To może dziewczę da się zaprosić na przechadzkę?

Henia: Dziewczę da się zaprosić. Bardzo chętnie.

Fryderyk: Potser la senyoreta permet convidar-la a fer un tomb?

Henia: La senyoreta ho permet. Amb molt de gust.

En aquest fragment destaca l'ús del diminutiu arcaïtzat *dziewczę* del mot *dziewczyna* “noia”. Tot i que aquest sufix se sol relacionar amb una connotació de joventut, en aquest cas també aporta un component d'amabilitat i cortesia per a convèncer a la noia.

La seva traducció, però, no és tan fàcil, hauria estat possible traduir-lo per un diminutiu de la mateixa arrel com “noieta” però en aquest cas semblaria massa informal i perdria el component de cortesia. És per això que la traducció més apropiada sembla “senyoreta”, ja que proposa aquesta joventut i aporta el grau necessari de cortesia amb un sentit una mica més formal.

(Wizyta Niemców we dworze)[...]

(Visita dels alemanys a la mansió)

Hipolit: A, jajeczka. Guten morgen, jajeczka, proszę bardzo. Nein, nein, nic podobnego, to jest prezent od naszych kurek i krówek, mleko, bitte, guten morgen, bitte, dank. Auf Widersein. A jebał was pies! Nie, nie przyjeżdżajcie tu, kurwa wasza mać!

Hipolit: Ah, ous. Guten Morgen, ous, si us plau. Nein, nein, res d'això, és un regal de les nostres gallinetes i vaquetes, lleteta, bitte, guten morgen, bitte, dank. Auf Widersein. Que us follí un peix! I no torneu aquí fills de puta!

En aquest fragment on el personatge d'Hipolit es troba amb els alemanys, apareixen *jajeczka*, diminutiu plural de *jajko* "ou"; *kurek* diminutiu en forma plural genitiva de *kura* "gallina"; i *krówek*, diminutiu de *krowa* "vaca". Així, el personatge fa ús dels diminutius de cortesia de forma irònica, ja que els receptors no entenen el polonès. Aquests diminutius doncs amb aquestes repeticions pedants ens mostra la falsa amabilitat, o com explica el mateix Gombrowicz, la falsa forma i l'ús de la màscara, mostrada clarament en les últimes frases.

En la seva traducció, però l'ús d'aquesta falsa amabilitat semblava millor traduït amb un grau neutre "ous, gallines, vaques, llet" però finalment amb la idea de voler transmetre la forma, característica ja abans destacada per la seva importància en l'obra de Gombrowicz, i per tant utilitzar diminutius en els mots que fos possible. Així, excepte en el cas dels "ous" que m'ha semblat inapropiat i massa ridícul el terme "ouets" en la resta s'ha mantingut la mateixa forma i repetició de diminutius que en l'original.

(*Teatrzyk dla dzieci*)

Maria: Pojawił się król w czerwonym stroju... i srebrnym makiem posypał oczy myszki i kasztanka... Drużyna makowego króla wędrowała, wędrowała latami. Myszka była już bardzo zmęczona. Pi, pi, do domu, do domu... Król makowy spojrział i powiedział: Kto spał w moim łóżeczku? A kto pił z mojej miseczki? Pi, pi, pi. [...]

Fryderyk: Jaka piękna laleczka.

Maria: To nie jest żadna laleczka

Fryderyk: A co?

Maria: Makielka.

Fryderyk: Mogę zobaczyć? (Dziewczynka nie chce mu dać lalki) Co ja zrobię bez tej makielki? Chyba umrę.

(*Teatret pels nens*)

Maria: Va aparèixer el rei amb un vestit vermell... i amb pols de plata va empolverar els ulls del ratolinet i del cavallet... El grup del rei va viatjar i viatjar durant anys. El ratolinet ja estava molt cansadet. Pi, pi, pi, cap a casa, cap a casa... El rei va mirar i va dir: Qui ha dormit al meu lletet? I qui ha begut de la meva copeta? Pi pi pi...

Fryderyk: Quina nineta més maca

Maria: No és pas cap nineta

Fryderyk: Doncs, què?

Maria: La princesa

Fryderyk: Puc veure-la? (la nena no vol donar-li la nina) I què faré sense aquesta princesa? Crec que em moriré.

En aquest fragment apareixen els diminutius *teatrzyk*, del mot *teatr* "teatre"; *myszka* de *mysz* "ratolí"; *kasztanka* de *kasztan* "cavall"; *łóżeczku* diminutiu en cas locatiu de *łóżko* "llit"; *miseczka* de *miska* "copa o bol" i *laleczka* de *lalka* "nina". Gràcies al fet que el context es reconeix com un llenguatge dirigit als infants les seves connotacions són en general per empetitir la mida d'aquests, excepte en l'última part on en el diàleg usa *laleczka* per a donar-li un caire més afectiu i convèncer a la nena.

Per tant, donat el context infantil, una traducció a partir de diminutius sembla que imitaria l'estil de la narració perfectament afegint-hi encara algun diminutiu més com “cansadet”, per tant “teatret, ratolinet, cavallet, llitet, copeta, nineta”.

(Wyjazd do Rudy)

Henia: Tato, ja pojedę konikami, dobrze?

Maria: Rybko, jedziemy najdalej do Wtulina [...]

(Sortida cap a Ruda)

Henia: Papa, jo porto el carret, d'acord?

Maria: Carinyo, anem com a molt fins a Wtulín.

En aquest petit fragment podem observar el diminutiu *konikami* de *koń* “cavall” i *rybko* diminutiu vocatiu de *ryba* “peix”. El primer d'ells és usat en diminutiu per a treure-li importància i apel·lar a l'amor entre pare i filla per aconseguir el que vol, doncs, amb una finalitat persuasiva. En el segon cas es tracta d'un hipocorístic per a negar el que demana però d'una manera més suau i afectuosa.

En la seva traducció, en el primer cas tot i que el diminutiu derivat vol dir “a cavallets” s'està referint a portar un “carro de cavalls” i per tant, per a guiar millor al lector he decidit traduir-ho com a “carret” usant el diminutiu per a mantenir aquesta connotació infantil d'emprar diminutius per a demanar quelcom. En el segon cas al tractar-se d'un hipocorístic he decidit usar el castellanisme “carinyo”, ja que és el que més s'hi apropa, semblant-me que el significat literal “peixet” no aconseguiria evocar la mateixa quotidianitat.

Seguidament analitzo fragments de la magistral obra de Gombrowicz, Ferdynand (1937) amb l'important detall que aquesta va ser traduïda, o més aviat versionada a causa dels grans canvis que hi fa, per ell mateix deu anys després al castellà.

- Doskonale, bawicie się w pileczkę, dzieci! - zawołał, aczkolwiek wcale nie bawiliśmy się w pileczkę i w ogóle nie było pileczki. - W pileczkę, w pileczkę bawicie się, w pileczkę, jak ładnie jeden drugiemu podrzuca pileczkę, jak ładnie tamten ją chwyta! - A widząc moje wypieki na twarzy bladej, ściągniętej kurczem zgrozy, dodał: - O, jaki rumieńczyk! Szkoła idzie ci na zdrowie, Józiu, i pileczka także.

- ¡Qué bien juegan a la pelota, niños! - exclamó, aunque era evidente que no jugábamos a la pelota y que no había ninguna pelota -. ¡A la pelota juegan! ¡Con qué gracia tira uno la pelota al otro, con qué soltura la agarra el otro! - Y, viendo el rubor en mi cara, pálida y crispada por el pavor, añadió: - ¡Oh, qué colorcitos! Se ve que la escuela le resulta saludable y la pelota también, mi Pepito.

- ¡Muy bien criaturas! ¡Veo que estais jugando a la pelotita! - exclamó a pesar de que no jugábamos a la pelotita y no había ninguna pelotita en ninguna parte-. ¡A la pelotita, jugad a la pelotita, qué bonito, el otro la pilla! - Y al ver el sofoco en mi cara pálida y crispada de horror, añadió: - ¡Oh, qué arbol más mono! ¡La escuela se te da muy bien Pepito, y la pelotita también!

En aquest fragment comparat ja en l'article de Zaboklicka (2006) es poden observar dues traduccions al castellà, la primera del mateix autor Gombrowicz (1984) i la segona de Rubió i Sławomirski (2005). Cito aquest article, ja que mostra la veritable dificultat en què es pot trobar un traductor i mostrar que no sol haver-hi només una forma correcta.

En aquest fragment doncs es pot veure l'ús repetitiu fins a l'excés del diminutiu en forma acusativa *piłeczka* del mot *pilka* "pilota". L'emissor doncs intenta a partir dels diminutius infantilitzar els receptors fent un ús pedant degut tant a la seva excessiva repetició com al mateix significat del terme, ja que el repeteix tot i ser evident que no hi havia aquest objecte en aquell moment.

A la primera traducció podem observar com el mateix Gombrowicz decideix traduir-ho amb un grau neutre "pilota", ja que possiblement va considerar que el seu ús excessiu ja evoca la sensació d'infantilització, desviant-se de l'estil de l'original, cosa que gràcies a ser l'autor es podia permetre fer. En canvi a l'altra traducció s'ha decidit emprar un diminutiu "piloteta" per a traduir-lo transmetent així, tant l'estil i la forma de l'original, com la connotació d'infantilisme i de tractar als receptors com a infants ridiculitzats, mostrant-nos així com de repetitiu i pedant era el text a l'original.

*[...] do klasy wkroczył mały człowieczek z bródką i siadł na katedrze.
Było to to samo ciało, które w kancelarii wyraziło w swoim czasie pogląd, że zdrożało, staruszek nadzwyczaj przyjazny, siwy gołąbek z małą purchawką na nosie.*

En aquest altre fragment de l'obra podem trobar els diminutius *człowieczek* de *człowiek* "persona"; *bródka* de *broda* "barba"; *staruszek* de *stary* "vell"; *gołąbek* de *gołąb* "colom". Els primers dos diminutius contenen una connotació de diminutiu en el sentit d'una mida petita o bé de poca importància, observable per exemple a l'adjectiu que l'acompanya "*mały człowieczek*". En el cas de *staruszek* i *gołąbek* és clarament un hipocorístic on la connotació que prioritza és afectuosa.

A la seva traducció el primer terme seria adient intercanviar el diminutiu i posar-lo més aviat a l'adjectiu que l'acompanya com "una persona baixeta o petiteta" conservant el diminutiu per transmetre l'estil però sense usar "personeta" que s'entendria directament com a infant o bé "un qualsevol" mostrant la seva poca importància davant el narrador. En el cas de *bródka* la traducció literal "barbeta" indica ja la seva petita mida; als altres dos casos la traducció per diminutius "vellet i colomet" seria la més correcta conservant la connotació afectuosa.

- *Nie jestem żadną Jaśką. Jestem Joanną. Zdejm te majtki albo nałóż spodnie.*
- *Majteczki!*
- *Milcz!*
- *Majtaski, hi, hi, hi, majtaski!*
- *Milcz, mówię...*

- Majtaski, majtasy..

En aquest cas, Gombrowicz fa un recull de diminutius del mot *majtki* “calces”. Així l'emissor usa diferents graus de la mateixa paraula per aconseguir una reacció positiva del receptor creant una imatge divertida o fins i tot de burla.

En la seva traducció doncs, essent fidel a l'original, seria adient fer una gradació podent quedar “calces, calcetes, calcetetes, calcetones” mantenint la forma que usa Gombrowicz i el joc lingüístic que fa.

4. Conclusions. Estratègies per traduir els diminutius del polonès al català.

Es pot apreciar, doncs, la dificultat que pot portar traduir textos, i més particularment diminutius, entre diferents llengües i podem extreure a partir dels exemples algunes de les estratègies més adients a l'hora de traduir diminutius polonesos a la llengua catalana usant-ne diferents depenent de les seves connotacions, formes, context, etc.

En el cas del seu ús a textos infantils el procediment que a més casos funciona és el d'usar un diminutiu a la traducció, tenint en compte sempre que funcioni de la mateixa manera a la llengua catalana i que no porti a confusions. En el cas que això no sigui possible es recomana fer ús d'un adjectiu que indiqui la connotació de mida petita o infantil. D'aquestes maneres es podrà conservar tant el sentit infantil i la seva connotació com l'estil del text i la seva sonoritat.

En els textos dirigits a adults la seva traducció es complica, ja que les seves connotacions es multipliquen. Si la intenció és infantilitzar o ridiculitzar algú, l'estratègia a emprar també serà l'ús de diminutius en aquest cas afegint-hi diminutius si fes falta per remarcar la intenció de l'emissor, d'aquesta manera es mantindria també l'estil del text.

En els casos que els diminutius siguin usats per a fer llàstima o a la cerca de simpatia, s'haurà de buscar una fórmula adient que coincideixi amb les intencions originals, en alguns casos usant diminutius i en d'altres no, ja que és important transmetre la idea encara que l'estil no sigui calcat. En altres casos com en un ús d'ells de manera nostàlgica és important saber transmetre la idea encara que no sempre passi per l'ús de diminutius.

En els moments on és usat per a mostrar una poca importància també podrà ser traduït per un diminutiu, sempre que no porti a confusions quedant un resultat pedant i massa cursi; i amb els diminutius usats per cortesia o amabilitat passaria el mateix.

És important, doncs, sempre remarcar que tot i que els diminutius i la seva repetició funciona en molts contextos diferents en polonès no funciona de la mateixa manera en català, ja que no totes les seves connotacions són compartides i el seu ús en català es veu molt més restringit que a la llengua polonesa.

Significat / context de l'ús del diminutiu	Exemple en polonès	Traducció al català	Estratègia de traducció (tècnica)
Neutre: cosa petita, criatura	<i>(mały) domek</i>	caseta petita casa	- Traducció literal (calc) - Traducció descriptiva
Afecció, emoció positiva	<i>synek</i> <i>kotlecik</i>	fillet xuleta	- Traducció literal - Traducció adaptada
Ironia, sarcasme, sentit pejoratiu	<i>prezydencik</i> <i>Jareczek</i>	presidentet (de res) Jareket	- Traducció semàntica - Traducció literal

Taula 2. Estratègies de traducció dels diminutius

5. Bibliografia

- BACZYŃSKI, Krzysztof Kamil (1941). "Pamięteczki" dins antologia de poesies: *Szpital, III 41 r.* . Varsòvia.
- BARTMIŃSKI, J. (1973). *O języku folkloru*. Wrocław.
- BARTMIŃSKI, J. (2001). "Ludowy styl artystyczny" dins: *Współczesny język polski*. Lublin.
- BAK, Piotr (1978). *Gramatyka Języka Polskiego*. Biblioteka Miłośników Języka. Wiedza Powszechna. Varsòvia.
- CIEŚLIKOWSKI, J. (1971). "Wiersz dla dzieci" dins: *Miesięcznik Literacki*. Revista de literatura, núm. 5.
- CZARNECZKA, Teresa; CZARNECZKA, Dominika (2011). *Bóg kocha dzieci, 'Poradnik metodyczny do religii dla dzieci czteroletnich'*. Editorial WAM. Cracovia.
- DABAŠINSKIENĖ, I.; VOIEKOVA, M. (2015). "Diminutives in spoken Lithuanian and Russian: Pragmatic functions and structural properties" dins: ARKADIEV, Peter; HOLVOET, Axel; WIEMER, Björn. *Contemporary Approaches to Baltic Linguistics* (eds.), 203–234. Walter de Gruyter. Berlin-Boston.
- DOBRYŃSKI, W. (1974). "Historyczny rozwój rzeczowników z formantem -ę na tle słowiańskim" dins: *Z badań nad rozwojem polskich deminutywów*. Wrocław.
- GIBASIEWICZ, A. (2013). "Dziatki to lubią wszystko co małe. 'Deminutywa w utworach dla dzieci w XIX i XX wieku -próba porównania na wybranych przykładach'" dins: *Prace literackie 53. Uniwersytet Wrocławski*. Wrocław.
- GŁOWIŃSKI, M.; KOSTKIEWICZOWI, T.; OKOPIEŃ-SŁAWIŃSKA, A.; SŁAWIŃSKI, J. (1998). *Słownik terminów literackich*. Wrocław.
- INCHAURRALDE, C. (1997). "Space, reference, and emotional involvement". Dins: NIEMEIER, Susanne; DIRVEN, René *The Language of Emotions*, (eds.), 135–154. John Benjamins. Amsterdam–Philadelphia.
- JEZIORKOWSKA-POLAKOWSKA, A. (2010). "Kołysanka w kontekście literatury XIX wieku" dins: *Pieśni zakłęte w dwa języki ... O kołysankach polskich, żydowskich i polsko-żydowskich (1865-1939)*. Lublin.
- JURAFSKY, D. (1996). "Universal tendencies in the semantics of the diminutive" dins: *Language Vol. 72 No. 3*. Linguistic Society of America.
- KOCHANOWSKI, J. (1580). "Tren VII" dins: Antologia de poesies *Treny*. Kraków.

- LISELING NILSSON, Sylvia A. (2012). "Kod kulturowy a przekład 'Na podstawie wybranych utworów Astrid Lindgren i ich polskich przekładów'" dins: *Stockholm University, Slavic Studies 41*. Estocolm.
- LOCKYER, D. (2015). "Diminutive Interjections in Polish: The Case of (O)Jejku and (O)Jejciu!" dins: *Studies in Polish Linguistics vol. 10* www.ejournals.eu/SPL. University of British Columbia. Canada.
- MILEWSKA-STAWIANY, Małgorzata (2006). *Deminutiva i Hipokoristika w podręcznikach do religii*. Universitat de Gdansk. Gdansk.
- NOWIELSKI, Teofil (1846). "Towarzysz pilnych dzieci czyli początki czytania i inne wiadomości". Dins: *O nieznanym dziecku zwiastującym innym dzieciom gwiazdkę*. Varsòvia.
- PWN, *Słownik Języka Polskiego*. <http://sjp.pwn.pl/>.
- RECZEK, S. (1968). "Deminutiva polskie" dins: *Rocznika Naukowo-Dydaktycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie*. Rzeszów.
- STANKIEWICZ, E. (1964). *Problems of Emotive Language*. Berlin: Mouton.
- ZABOKLICKA, B. (2006). "El lenguaje 'visible' de Witold Gombrowicz en las traducciones al castellano" dins: *Traduic otoño-invierno*. Universidad Intercontinental.

6. Annexos

(1) *Tren VII* de Jan Kochanowski

*Nieszczesne ochędóstwo, żalosne ubiory
Mojej namilszej cory,
Po co me smutne oczy za sobą ciągniecie?
Żalu mi przydajecie.
Już ona członeczków swych wami nie odzieje,
Nie masz, nie masz nadzieje.
Ujął ją sen żelazny, twardy, nieprzespany.
Już letniczek pisany
I uploteczki wniwecz, i paski złocone -
Matczyne dary płone.
Nie do takiej łóżnice, moja dziewczko droga,
Miała cię mać uboga
Doprowadzić, nie takąc dać obiecowala
Wyprawę, jakąc dała.
Gieźteczkoć tylko dała a lichą tkaneczkę,
Ociec ziemie bryłeczkę
W główki włożył. Niestetyż, i posag i ona
W jednej skrzynce zamkniona.*

(2) *Aniolów* de Teofil Nowosielski

*Święte dziecię
Z wyższych stron
Przyjm anielski
Pieśni ton.
Śpij! Bo niebo
To twój stróż...
My zdobim cię
Wiankiem róż.
O szczęśliwa
Chatka ta,
Gdzie wdzięczności
Błysła łza...
Przy niej perel
Gaśnie blask –
Bóg na chatkę
Śle zdrój łask.*

(3) *Pamięteczki de Krzysztof Kamil Baczyński*

Pamięteczki zasuszone - nieba róż.

Na pudełku tyrol i jabłoń.

Takie proste było wszystko: chleb i nóż.

a teraz gdzie opadło?

Takie proste byłyby lata

- zasuszone dziś w książkach płatki.

Jak obrazki zielenią odczuć?

Niewypukłe obrazki, gładkie.

[Nie ma ciebie, nie będzie, po co

szukać gwiazdek w czarnej sali?

Tylko pamięć wysycha - potok,

świat - klinika trocinowych lalek.]

Dziesięć mi ziemia znów

zamykana w tajemnice pudełek.

Oddalony smutek snów

jak nad śmiercią rzucona przełęcz.

Srebrny kluczyk. Nakręcane ptaszki -

- pomniejszone pozytywki zdarzeń.

A to wszystko maleńkie obrazki

powieszona na potężnym konarze.

Szpital, III 41 r.

Treball de grau

Declaració d'autoria

Amb aquest escrit declaro que sóc l'autor/autora original d'aquest treball i que no he emprat per a la seva elaboració cap altra font, incloses fonts d'Internet i altres mitjans electrònics, a part de les indicades. En el treball he assenyalat com a tals totes les citacions, literals o de contingut, que procedeixen d'altres obres. Tinc coneixement que d'altra manera, i segons el que s'indica a l'article 18, del capítol 5 de les Normes reguladores de l'avaluació i de la qualificació dels aprenentatges de la UB, l'avaluació comporta la qualificació de "Suspens".

Barcelona, a 12 de setembre de 2017

Signatura:

